

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET
Komisija za državno ureditev

8

Številka: 740-01/17-0003/1
Ljubljana, 24. 10. 2017

Komisija Državnega sveta za državno ureditev je na podlagi 20. in 29. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) sprejela naslednje

POROČILO

**k obravnavi Zaključkov posveta
»VLOGA ODVETNIŠTVA V REPUBLIKI SLOVENIJI«
Državni svet, 21. junija 2017**

Državni svet je skupaj z Odvetniško zbornico Slovenije 21. junija 2017 organiziral posvet z naslovom Vloga odvetništva v Republiki Sloveniji.

Namen posveta je bil izpostaviti pomen samostojnosti in neodvisnosti ter vlogo odvetništva v pravosodju in družbi in odpreti široko razpravo o položaju slovenskega odvetništva. Na posvetu je bilo govora tudi o odnosu odvetništva z drugimi akterji pravosodja in o pomembnosti medsebojnega sodelovanja, ki je nujno potrebno za funkcioniranje učinkovitega pravosodja. Izpostavljena je bila tudi vloga odvetništva pri delu zakonodajne, sodne in izvršilne veje oblasti in pri zagotavljanju družbene vloge odvetništva.

* * *

Posvet sta povezovala predsednik Odvetniške zbornice Slovenije mag. Roman Završek in državna svetnica, članica Komisije za državno ureditev Bojana Potočan.

Po uvodnem nagovoru Mitje Bervarja, mag. manag., predsednika Državnega sveta Republike Slovenije, sta svoje poglede na vlogo odvetništva ter aktualne težave predstavila mag. Roman Završek, predsednik Odvetniške zbornice Slovenije (v nadaljevanju OZS) in Tina Brecej, državna sekretarka na Ministrstvu za pravosodje (v nadaljevanju: MP).

Pogled na vlogo odvetništva v družbi in v razmerju do ostalih pravosodnih deležnikov ter drugih institucij in medijev so predstavili: dr. Jadranka Sovdat, predsednica Ustavnega sodišča Republike Slovenije, mag. Damijan Florjančič, predsednik

Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, Vlasta Nussdorfer, Varuhinja človekovih pravic, mag. Jurij Groznik, generalni državni pravobranilec in novinar Uroš Slak.

V nadaljevanju so predstavljena stališča in pogledi udeležencev posveta o trenutnem stanju, v katerem se nahaja slovensko odvetništvo in predlogi nekaterih rešitev.

Predsednik Odvetniške zbornice Slovenije mag. Roman Završek je pojasnil, da je neodvisno odvetništvo, kot ga določa Ustava, potrebno zaradi vloge odvetništva v pravosodnem sistemu in s tem povezanega varovanja pravic in interesov strank v sodnih in drugih postopkih. **Brez neodvisnega odvetništva uresničevanje pravice do sodnega varstva in varstvo pravic strank ni mogoče.** V zadnjih petnajstih letih je prišlo do nekaterih ključnih sprememb, ki po mnenju odvetnikov vodijo v razgradnjo slovenskega odvetništva. Zgodile so se številne spremembe na zakonodajnem področju, ki posegajo v samostojnost in neodvisnost odvetništva na eni strani in krčijo dosedanje pristojnosti odvetništva (npr. spremembe Zakona o notariatu, Zakon o zemljiški knjigi, Zakon o državnem odvetništvu).

Po drugi strani včasih prihaja do nepravilnega tolmačenja obstoječih predpisov s strani drugih deležnikov v pravosodju in izvršilne veje oblasti, na kar kažejo sodni spori med OZS in MP. Med drugim gre za neizdajo soglasja MP glede vrednosti odvetniške točke, nezakonite preiskave odvetniških pisarn, neupoštevanje obveznih razlag upravnega odbora OZS in druge. **Z vidika neodvisnosti slovenskega odvetništva je zaskrbljujoč ekonomski položaj odvetnikov, na katerega poleg neuskajane točke odvetniške tarife vplivajo številni ukrepi zakonodajne in izvršilne veje oblasti, ki v zadnjih petnajstih letih močno otežujejo delo odvetnikov.** Kritična je ureditev zastopanja po uradni dolžnosti in zastopanja v postopkih brezplačne pravne pomoči, kjer odvetniki skozi celoten postopek kreditirajo državo in po zaključku dobijo za to le polovično plačilo. Po ekonomski študiji, ki jo je opravila OZS, je **70% slovenskih odvetnikov v zelo slabem ekonomskem položaju, saj ne dosežajo 50.000 evrov bruto letnega prihodka. S tem so v bistveno slabšem položaju kot npr. okrajni sodniki in si ne morejo zagotoviti niti osnovnih materialnih sredstev. Obstaja samo manjši del odvetniških pisarn, ki zaslužijo veliko, vendar se v javnosti ustvarja napačen vtis, da je večina odvetnikov takšnih.** Razlage, podkrepjene z evropskimi statističnimi podatki, ki naj bi velevale še povečevanje odvetniškega ceha, ne zdržijo resne presoje in trenutnega ekonomskega stanja odvetništva. **Odvetniški poklic je edini v pravosodju odprt in prosto dostopen, zato se vanj vključujejo tudi tisti, ki zaposlitve drugje v pravosodju ne morejo dobiti.** V odvetniških strukturah se letno zaposli več diplomiranih pravnikov, kot jih je sposobna zaposliti država, ki organizira izobraževalni proces. Samo v letu 2016 se je v odvetništvu zaposlilo 300 pravnikov, v celotnem preostalem delu pravosodja le 60, hiperprodukcija izobraževanja pravnikov pa se nadaljuje. V imenike OZS je vpisanih 2.350 članov, od tega 1.750 odvetnikov. V letu 2015 je bilo vpisanih 1.300 odvetnikov, v letu 1994 pa le približno 800 odvetnikov. Po izračunih OZS odvetništvo narašča s 5 % letno stopnjo rasti.

Monopol, ki je na vse več pravnih področjih podeljen notarjem, krči obseg storitev odvetnikov. Tudi prenos določenih pristojnosti na državne pravobranilce (po novem državne odvetnike) v zvezi z zastopanjem državnih in paradržavnih podjetij vpliva na delo odvetnikov in nadalje oži obseg njihovega delokroga, povzročil pa bo povečanje stroškov na strani države, glede na način dela, organizacijo ter

kadrovske zmožnosti organa, ki mu je po novem to naloženo. Zaradi pritiskov v smeri nerazumne liberalizacije poklica se odpirajo vrata vsem ponudnikom pravnih storitev, ki niso odvetniki, nimajo ustreznih strokovnih kvalifikacij, strankam ne nudijo ustrezne zaščite v primeru storjenih napak, zanje ne veljajo stroge omejitve glede poslovanja in niso dolžni spoštovati moralno etičnih standardov, ki zavezujejo odvetnike. Navedeno le še dodatno krni položaj odvetništva v Republiki Sloveniji. Dogaja se, da se nekritično prevzemajo evropski predpisi, kar je pripomoglo k temu, da so državljani postali potrošniki pravnih storitev, njihove pravice pa postajajo zgolj ekonomske kategorije. Nedavne spremembe sistemskih procesnih in materialnih predpisov ožijo obseg pravic strankam in nalagajo nove obveznosti odvetnikom, s čimer se položaj odvetnikov le še slabša, saj ni zaslediti, da bi kot protiutež bile postavljene tudi pravice, ki bi izboljšale predvsem procesni položaj strank. Glede na vse to, bi bilo potrebno odvetništvu poleg samoregulacije zagotoviti tudi ustrezna sredstva za delo ter vzpostaviti sistem, v katerem bi se za poklic odvetnika odločali tisti, ki ga vidijo kot poslanstvo, ne pa vsi, ki drugje v pravosodju ne morejo dobiti zaposlitve.

Nadalje je OZS organizacija, ki preko odvetniške akademije redno usposablja svoje člane in glede tega poleg institucionalnih organizacij, kot so fakultete in druge izobraževalne institucije, največ vlaga v svoje članstvo in prispeva k njegovi specializaciji. Sredstva, namenjena za izobraževanje članov OZS so ogromna, tudi odziv in obisk izobraževanj je zelo dober.

V razpravi na posvetu je bilo s strani nekaterih drugih pravosodnih deležnikov zaslediti očitek, da odvetniki prevzamejo več dela, kot ga v resnici zmorejo opraviti. To je žal rezultat podcenjenega dela odvetnikov, ki delajo po ceni dela, ki ni bila usklajena niti z rastjo življenjskih stroškov že od 2003. Vsi drugi deli pravosodnega sistema so lahko uskladili svoje plačilo z inflacijo, le odvetniki ne. S takšnimi ukrepi, ki se nadaljujejo še v letu 2017, Vlada administrativno preprečuje prilagajanje cen odvetniških storitev in ustvarja cenovna neravnovesja, ki dolgoročno zelo škodijo razvoju trga odvetniških storitev in vplivajo na zagotavljanje kakovosti odvetniških storitev ter so razlog za prevzemanje večjih količin dela. Družba, kjer večina odvetniškega poklica živetari zaradi prenizke cene dela, zaradi odvzemanja pristojnosti ter zaradi sistematične razgradnje poklica s strani države, ni zdrava in takšna ureditev nikakor ne pripomore k pravni varnosti. Če želimo, da bo odvetništvo delovalo v največjo korist svojim strankam in s tem zagotavljalo večjo pravno varnost, ga je treba ustrezno in konkretno podpreti. Odvetništvo je eden od delov pravosodnega sistema, ki lahko deluje dobro samo v primeru, če vsi deli delujejo strokovno in ustrezno. Odvetništvo je definirano v Ustavi, ki pa mora biti nato nadgrajena z zakonskimi in podzakonskimi akti, vendar Vlada s spremembami zakonodaje položaj odvetništva vedno bolj degradira. Mnogokrat je občutek, da sodna, izvršilna in zakonodajna veja oblasti odvetništvu ne priznavajo njegove pomembne vloge.

Pomembna dimenzija samostojnosti in neodvisnosti odvetništva je tudi položaj OZS kot stanovske organizacije odvetnikov v razmerju do zakonodajne in izvršilne veje oblasti. Način sodelovanja med temi deležniki je bistvenega pomena za pravno varnost in je v postopkih sprejemanja predpisov potrebno in nujno upoštevati mnenje odvetništva, sicer je ustavno zagotovljena samostojnost in neodvisnost odvetništva povsem izvotljena. OZS opaža, da so v zadnjem času kljub temu, da odvetniki predstavljajo enega številčnejših deležnikov strokovne javnosti, pripombe in predlogi

OZS v postopkih sprejemanja predpisov povsem prezrti, z argumentom, da se odvetniki borijo le za lastne interese. Takšno dojemanje vloge odvetništva je neutemeljeno in neupravičeno, saj odvetniki zasledujejo predvsem pravice strank, da jih bodo le te v poštenih postopkih lahko uveljavljale.

OZS se skupaj z Varuhinjo človekovih pravic trudi za oprostitev plačila davščin, tj. DDV in obračuna akontacije dohodnine v primeru brezplačnih odvetniških storitev za socialno šibke stranke, ki ne zmorejo plačati stroškov pravnih storitev, pri tem pa ne dosegajo cenzusa za storitve brezplačne pravne pomoči. Žal Finančna uprava RS vztraja na stališču, da so možne oprostitve plačila le na dan pro bono odvetniške pomoči, tj. en dan v letu. V ostalih primerih pa je odvetnik, ki nudi brezplačne storitve strankam, dolžan plačati DDV in akontacijo dohodnine stranke. Na tak način je odvetnikom onemogočeno biti socialni korektiv družbe za vse tiste, ki jim država ni sposobna zagotoviti pravne pomoči.

Tina Brecelj, državna sekretarka na Ministrstvu za pravosodje je poudarila, da odvetnice in odvetniki v Republiki Sloveniji opravljajo častno in odgovorno funkcijo. Samostojno in neodvisno odvetništvo pa je pomemben pogoj pravičnega in neodvisnega delovanja pravosodja, ter zagotavljanja pravne države. V pravni državi zato odvetništvo ni samo pravna kategorija, pač pa tudi in predvsem etična. Odvetniška etika je zato po njenem mnenju tema, ki zasluži pozornost stroke, pa tudi širše javnosti, ker postavlja normativne okvire za izvajanje načel pravne države v praksi. V nadaljevanju je izpostavila, da **dejstvo, da je odvetništvo ustavna kategorija, le temu daje pomembno vlogo, drugačno težo kot pri drugih pravosodnih deležnikih**. Še posebej je odvetništvo pomembno v okviru izvrševanja sodne oblasti, saj pripomore k povečanju kakovosti sojenja in s tem k razvoju prava, v sodni praksi pa tudi k razbremenitvi sodišč, s tem pa k pospešitvi postopkov in zmanjšanju zaostankov. MP bo v prihodnje na področju odvetništva posvetilo pozornost nekaterim ožjim vprašanjem, ki bodo morala biti predmet dialoga med MP in OZS. Gre predvsem za:

- vprašanja vpisov in izbrisov iz imenika odvetnikov;
- ureditev delovanja tujih odvetnikov;
- ureditev disciplinskih postopkov in suspenza opravljanja odvetniškega poklica;
- podružnice odvetniških družb in dedovanja deležev odvetniških družbah.

Glede priprave zakonodaje je bilo izpostavljeno, da zakoni na MP nastajajo na več načinov, npr. po sistemu delovnih skupin za pripravo zakona, gradiva pa se v mnenje drugim deležnikom pošiljajo v čim zgodnejši faz. V zvezi s prihodom tujih odvetnikov na slovenski trg je bila izražena pripravljenost MP za ureditev tega področja v Zakonu o odvetništvu tako, da bo slovensko odvetništvo sposobno zavarovati slovenski pravni sistem oziroma, da bo ustrezno pripravljeno in opremljeno. V tem delu se MP nadeja novih rešitev v noveli Zakona o odvetništvu, ki mora biti pripravljena v sodelovanju OZS in MP. Možnosti za argumentirano razpravo bodo tudi pri Zakonu o notariatu, ki bo jeseni 2017 poslan v strokovno razpravo, takrat bo mogoče podati pripombe glede vse večjega prenosa pristojnosti z odvetnikov na notarje.

V nadaljevanju je bilo v razpravi izpostavljeno še:

- odvetnik je nepogrešljiv za učinkovito udejanjanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter s tem za delujočo pravno državo. V državi, ki temelji na vladavini prava

ter na spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin izhaja ustavna vloga odvetnika že iz samih temeljev ustavne ureditve. Odvetniški poklic zahteva odgovornost odvetnika za kakovostno zastopanje stranke;

- preventivni vlogi odvetnika je dana premajhna teža, saj se ljudje prepogosto na odvetnika obrnejo šele tedaj, ko se zapletejo v spor;

- za zastopanje pred Ustavnim sodiščem morajo odvetniki imeti ustrezno ustavnopravno znanje, ki ne pomeni zgolj le poznavanja besedila Ustave, pač pa tudi poznavanje razlag, ki jih je v dobrega četrstoletja s svojimi stališči sprejelo Ustavno sodišče. Odvetnik jih mora poznati, če želi kakovostno zastopati svojo stranko v postopkih pred Ustavnim sodiščem. Ker so dobro pripravljene vloge bistvenega pomena za kakovostno zastopanje strank, bi bilo zaradi učinkovitosti sodne veje oblasti potrebno uvesti obvezno zastopanje po odvetniku pred sodišči v vseh sodnih postopkih (tako dr. Jadranka Sovdat, predsednica Ustavnega sodišča RS);

- sodna veja oblasti (vsi nivoji sodišč in Ustavno sodišče) si mora prizadevati in stremeti k uresničevanju enotne sodne prakse. Šele takrat, ko bo to udejanjeno, bo odvetnik lahko pravilno svetoval stranki ter podal oceno o smiselnosti sprožitve sodnega postopka;

- odvetništvo je predmet formalnega in neformalnega ocenjevanja s strani sodstva oziroma gre za obojestransko vzajemno ocenjevanje, ki je na formalni ravni najbolj očitno pri vloženi pravnih sredstvih, s katerimi se izpodbijajo odločitve sodišč in povratno - pri odločanju sodišč o teh vloženi pravnih sredstvih. Sodstvo kritično ocenjuje odvetništvo v smislu kakovosti dela, predvsem pri zastopanju mladoletnih oseb po uradni dolžnosti, ter pri vlaganju izrednih pravnih sredstev in meni, da bi OZS morala glede zastopanja mladoletnih oseb nuditi osredotočena izobraževanja ter vzpostaviti seznam odvetnikov s specializiranimi znanji ali celo v prihodnje z licenco za zastopanje mladoletnih oseb. Pomen specializiranih znanj odvetnikov je bil na posvetu večkrat izpostavljen;

- kvalitetno zastopanje strank po odvetnikih v sodnih postopkih je eden od odločilnih dejavnikov za kvalitetno sojenje, torej za vodenje sodnega postopka in sodno odločanje v njem;

- pričakovanja sodstva do odvetništva so v smislu spoštovanja odvetnikov do sodišč in nastopa odvetnikov na sodiščih z upoštevanjem profesionalnih standardov;

- odvetništvo in sodstvo imata skupno odgovornost za delovanje pravosodja, zato bi bilo dobro vzpostaviti pogostejša strokovna srečanja, na katerih bi bil prostor za izmenjavo pogledov na probleme, ki se jih lahko rešuje skupaj, npr. iskanje možnosti za terminsko usklajevanje procesnih dejanj, da ne bi prihajajo do nepotrebnih zastojev v sodnih postopkih – tudi raziskave, ki jih je opravila služba za razvoj sodne uprave pri Vrhovnem sodišču v 2016 kažejo na nezadovoljstvo s koordinacijo glede terminov na sodiščih;

- Vrhovno sodišče predlaga, da se Zakon o odvetništvu spremeni tako, da bo OZS odgovorna za izpeljavo disciplinskega postopka na prvi stopnji za kršitev odvetniških dolžnosti in da je Vrhovno sodišče v te postopke vključeno kot pritožbena stopnja odločanja. Vrhovno sodišče meni, da gre za neko stopnjo nezaupanja do odvetništva, da ni sposobno samo nepristransko voditi takšne postopke. Po mnenju Vrhovnega sodišča sedanja ureditev tudi ni primerljiva z ureditvijo disciplinskega postopka po Zakonu o notariatu, ne vidijo pa smiselnosti za razlikovanje med tema dvema sektorjema;

- izpostavljeno je bilo dobro sodelovanje institucije Varuha za človekove pravice z OZS. Kot neprimerna ureditev je bilo izpostavljeno nizko plačilo za brezplačno pravno pomoč ali zagovorništvo po uradni dolžnosti, še zlasti ko gre za zastopanje mladoletnikov, kjer sta potrebna dodatno znanje in angažiranost;

- v razpravi so bile s strani Varuhinje za človekove pravice omenjene pritožbe o izkoriščanju mladih v odvetniških pisarnah, konkretne podatke je žal težko pridobiti, ker se nihče ne želi izpostaviti. Predsednik OZS je poudaril, da izkoriščanje mladih v odvetniških pisarnah obsojajo, in bi, v kolikor do takšnih situacij prihaja, na podlagi konkretnih podatkov tudi nemudoma ukrepali;

- izpostavljeni so bili še disciplinski postopki v odvetništvu, ki včasih trajajo predolgo, o čemer pričajo tudi pritožbe, ki jih prejme Varuh človekovih pravic. Prilika za boljšo ureditev področja disciplin bo ob spremembi Zakona o odvetništvu;

- kot zelo pozitivna praksa je bila izpostavljena pro bono pravna pomoč odvetnikov;

- glede na nov Zakon o državnem odvetništvu se bo tudi v prihodnje nadaljevalo sodelovanje med državnimi pravobranilci (od 20. novembra 2017 državni odvetniki) in odvetniki, kjer pa bo potrebna izjemna subtilnost odvetnikov glede interesov države ter njihovo razumevanje velike specifičnosti teh interesov;

- odvetniki so prvi predstavniki pravosodja, ki jih srečujejo ljudje v stiski, zaradi česar se že na tej točki začne graditi ugled pravosodja, ki ga potem kreirajo vsi gradniki pravosodja. Vloga odvetništva je zelo pomembna za ugled celotnega pravosodja, kot tudi za ustvarjanje enotne sodne prakse. Država bi morala pri vsakem posegu v samostojnost in neodvisnost odvetništva upoštevati, da je odvetništvo del pravosodja in kot tako vpliva na učinkovitost njegovega delovanja;

- odnos med mediji in odvetniki ni enoznačen. Sodelovanje je lahko koristno za obe strani, za medije zato, da znajo postaviti prava vprašanja in odkrijejo nepravilnosti, ki jih brez pomoči odvetnikov morda ne bi, za odvetnike pa zato, ker je ob boljšem novinarskem delu javnost bolj objektivno obveščena o vseh postopkih. Odvetniki bi morali večkrat opravljati pojasnjevalno vlogo ter nastopati kot intelektualci v razpravah o različnih družbenih vprašanjih;

- izpostavljena je bila novela ZPP-E. S to novelo je prišla do izraza vedno bolj kompleksna uporaba procesnih pravil in vedno večja zahtevnost sodnih postopkov. Če želi država zagotoviti pravno varnost v tako kompleksnih sistemih, bi bilo potrebno zagotoviti službo, ki z vsemi mehanizmi deluje v tej smeri. Zaradi učinkovitosti sodne veje oblasti bi bilo treba uvesti obvezno zastopanje po odvetniku pred sodišči v vseh sodnih postopkih (takšno stališče sta izrazili tako predsednica

Ustavnega sodišča RS, dr. Jadranka Sovdat, kot tudi prof. dr. Vesna Rijavec). Določeno varovalko sicer predstavlja določilo, da lahko proti plačilu pred sodišči zastopajo le odvetniki, vendar je učinkovitost tega določila odvisna od aktivnosti Tržnega inšpektorata RS;

- v odnosu med odvetnikom in stranko je ena najpomembnejših vrednot zaupnost. **Zaupno razmerje ni privilegij odvetnika, temveč privilegij stranke.** Zaupnost se varuje v interesu stranke in ne v interesu odvetnika. Pri tem je kot izredno pomembno treba izpostaviti odločitev Ustavnega sodišča RS opr. št. U-I-115/14-28 in Up-218/14-45 z dne 21. 1. 2016, s katero je prišlo do pozitivnega preobrata na ustavno sodni ravni v zvezi z vprašanjem privilegija zaupnosti, ki je privilegij strank.

V razpravi so svoja stališča predstavili tudi številni odvetniki:

- izpostavili so **potrebo po vključitvi odvetnikov v postopke priprave zakonodaje.** Odvetniki so kot del pravosodja premalo vključeni v postopke priprave zakonodaje, pri čemer je glede na izkušnje, pri uporabi predpisov manj težav v primerih, ko so odvetniki sodelovali v njeni pripravi, kot pa v primerih, ko niso. Sodelovanje odvetnikov je zelo koristno in nujno, saj odvetniki kot uporabniki zakonodaje v praksi le-to dobro poznajo. Prav tako so seznanjeni s težavami iz prakse in znajo bolje svetovati, kako naj bo zakonodaja oblikovana, da bo lažje uporabna v življenju. Še posebej to velja za procesno zakonodajo, ki zlasti zadnja obdobja skrbi predvsem za to, da bodo postopki čim hitreje izpeljani, pri tem pa se zanemarija pravilnost in pravičnost odločitev. Prav to, da je zmeraj manj odločitev sodišč pravičnih, pa vpliva na ugled celotnega pravosodja, ne samo sodstva ali odvetništva. Ko ljudje niso zadovoljni z odločitvami sodišča zaradi tega, ker mislijo, da so nepravilne, postanejo nezadovoljni s pravosodjem in mu več ne verjamejo, kar seveda vodi do nezaupanja v celotno državo. Vsi skupaj bi se morali truditi, da se ugled pravosodja popravi s tem, da se bodo sprejemali predpisi, ki bodo jasni in ki jih bodo znali vsi - odvetniki, državni pravobranilci, tožilci in sodniki - uporabljati;

- **bistveno za delovanje odvetniškega poklica je tudi plačilo, ki odvetnikom omogoča samostojno ter neodvisno delo.** Na eni strani zakon in kodeks odvetnikom omejujeta možnosti opravljati karkoli drugega, na drugi strani pa svoboden gospodarski trg, razni svetovalci in s. p. počnejo to, za kar so odvetniki zagotovo bolj kvalificirani in tudi primerno zavarovani. Neodvisen in samostojen odvetnik ne more biti tak samo na načelni ravni, temveč mora biti tudi v praksi sposoben reči ne – stranki, državi in včasih tudi samemu sebi. Ni sprejemljivo, da odvetnik dobi za prihod na narok povrnjenih več potnih stroškov kot znaša višina plačila za opravljeno delo. **Če je odvetnik slabo plačan, bo prevzemal vedno več dela, kar se odraža tudi na kakovosti. Odvetništvo je edina kategorija, v katero je država radikalno posegla in na nekaterih področjih razpolovila honorarje, na vseh preostalih pa ni ustrezne uskladitve vrednosti odvetniške točke niti z rastjo življenjskih stroškov;**

- naslednje področje, na katerem je odvetništvo odvisno od MP, je **elektronsko poslovanje.** Že sedaj in v bližnji prihodnosti bo takega poslovanja vedno več. Predvideva se, da bodo v bližnji prihodnosti verjetno vsaj spisi iz civilnega področja elektronski, kasneje verjetno tudi vsi ostali. Zato bi morali biti vsi udeleženci pripravljeni na elektronsko poslovanje. MP bi pri tem moralo imeti posluš za

reševanje tehničnih težav, saj se pogosto zgodi, da npr. zaradi nameščanja nadgradenj za določen čas ni mogoča uporaba digitalnih certifikatov za izvajanje storitev. **Ob uvajanju obveznega elektronskega oddajanja vlog mora biti zagotovljena tako podpora sodišč kot tudi alternativni način oddajanja vlog v primeru tehničnih težav. Odvetnike je pri tem potrebno vključiti v postopek ustvarjanja portalov,** saj odvetniki kot uporabniki vedo, kakšen sistem je potreben za učinkovito elektronsko poslovanje. Če je elektronsko poslovanje namenjeno le nastavljanju vpisnikov, da ima sodišče manj dela, pa ne bo mogoče doseči pravih koristi za vse deležnike v pravosodnem sistemu;

- **odvetniki so izpostavili tudi dejstvo, da je v preteklih letih zaradi sprememb zakonodaje prišlo do odvzema pristojnosti odvetnikom,** na več področjih. Npr. 2008 s spremembo predpisa, po katerem notar za sestavo listin zaračuna celotno storitev, četudi jo je sestavil odvetnik. S tem je zakonodajalec odvetnike postavil v nekonkurenčni položaj, saj stranka za listino, ki jo sestavi odvetnik, plača dvakrat. Pristojnosti se je odvetnikom odvzelo tudi s spremembo Zakona o zemljiški knjigi ter odvzemom pristojnosti pretvorbe listin in vlaganja zemljiškknjižnih predlogov ter s spremembo poslovanja sodnega registra, kjer odvetniki niso več vredni zaupanja za vlaganje predlogov v sodni register. Neprimerna je tudi uporaba naziva državno odvetništvo po Zakonu o državnem odvetništvu. Odvetništvo kot ustavna kategorija je zapisana v Ustavi RS, zato bo za laično javnost naslavljanje državnih pravobranilcev kot državnih odvetnikov ustvarilo zmedo na trgu;

- **izpostavljen je bil tudi trend vedno obsežnejših vlog odvetnikov.** Kompleksnost razmerij v družbi je danes neprimerno večja kot nekoč, zato je potrebna tudi specializacija odvetnikov za posamezna področja. Ker je v sodstvu specializacije manj, odvetnik specialist, ko piše vlogo, predvsem želi, da je njegova stranka slišana in da so njeni argumenti razumljeni, ker ve, da na sodišču ni specialista, ki bi se redno ukvarjal z zadevo, o kateri odvetnik piše. Vloga tako s pravnimi argumenti in razlago raste in raste. V pritožbeni fazi je zadeva mnogokrat zavrnjena, ker odvetnik v njej ni zapisal vsega, kar sodnik misli, da bi moral. Zato tudi pritožbe dobivajo na obsegu. **Ustavno sodišče RS o manj kot o 10 % pritožb odloča meritorno. Ker odvetniki ne vedo, zakaj ostale vloge na Ustavnem sodišču RS niso sprejete niti v obravnavo, se njihov obseg lahko samo večja.** Z odprtim sojenjem se bodo skrajšale vloge, od višjestopenjskih sodišč pa odvetniki pričakujejo, da se v pritožbah ne bo iskalo predvsem tistega, česar v njih morda ni. V kolikor se bodo sodišča ukvarjala tudi oziroma predvsem z vsebino vlog, bodo le-te lahko bolj jedrnate.

Naj na koncu izpostavimo nekatere ključne poudarke iz razprav, ki so lahko podlaga za prihodnje spremembe zakonodaje na področju odvetništva:

- za učinkovito in pravilno delovanje celotnega pravosodnega sistema ter delujočo pravno državo je potrebno ponovno vzpostaviti ustavno določeno neodvisnost in samostojnost odvetništva tudi v praksi;
- identificirane probleme odvetništva, tj. nizko plačilo odvetniških storitev, zastopanje v zadevah brezplačne pravne pomoči in zastopanje po uradni dolžnosti v kazenskih zadevah, zmanjšano pravno varnost državljanov, nizek ugled odvetništva in celotnega pravosodja v očeh javnosti, neustrezno sodelovanje med deležniki v pravosodju, neupoštevanje odvetništva kot stroke pri pripravi zakonodaje in zagotavljanje ustreznega delokroga odvetnikov, je

potrebno čim prej odpraviti ali zanje najti ustrezne rešitve, tako prek sprememb Zakona o odvetništvu in druge zakonodaje, ki je te omejitve prinesla, kot tudi s povečanjem dialoga med pristojnimi deležniki;

- ponovno je potrebno vzpostaviti tvorno sodelovanje vseh deležnikov v pravosodju ob zavedanju, da je osrednji fokus pravosodnega sistema posameznik, ki za varstvo svojih pravic potrebuje učinkovit pravosodni sistem, katerega del je tudi odvetništvo;
- absolutno je potrebno urediti plačilna razmerja odvetnikov, če se od njih pričakuje visoko strokovno in kakovostno delo;
- za zastopanje pred sodišči bi bilo primerno zagotoviti obvezno zastopanje po odvetniku.

Na podlagi uvodnih predstavitev, opravljene razprave in izmenjave različnih mnenj na posvetu, Komisija za državno ureditev poziva Vlado in Ministrstvo za pravosodje, da preučijo vsa predstavljena stališča, pripombe, ugotovitve, opozorila in predloge in pripravi čim bolj usklajene spremembe zakonodaje, ki se tičejo delovanja odvetništva.

Predsednik
Rajko Fajt, l.r.